

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Колесниченко Олександр Володимирович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДКРИТТЯ ПРОКУРОРОМ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СТАЛИ ПІДСТАВОЮ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	617
Красіловський Вадим Олександрович ЩОДО СУТНІСНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ ВИДІВ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	619
Лукашук Каріна Русланівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	623
Ляховченко Іван Анатолійович СУД ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	626
Маркіна Анна Валеріївна СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В УКРАЇНІ	628
Мельник Олександр Леонідович ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБИ В ЗВ'ЯЗКУ З ОБРАННЯМ ДО НЕЇ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	632
Понурко Тарас Андрійович ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКАЗІВ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	635
Фатєєв Андрій Вікторович ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПІДСЛІДНІ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ	637
Філімонов Микита Володимирович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У РЕЗУЛЬТАТІ ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	639
Шугалевич Ігор Васильович ПРАВОВА ПРИРОДА ПОСТАНОВ ВЕРХОВНОГО СУДУ	641

СЕКЦІЯ 11. КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕДИЦИНА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУДОЧИНСТВА

Аркуша Лариса Ігорівна, Кучеров Дмитро Сергійович КОРУМПОВАНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	645
Тіщенко Валерій Володимирович, Стародубов Сергій Вікторович ПІДСТАВИ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ВБИВСТВ	648
Загородній Віктор Євстафійович, Наумович Ігор Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	650
Вашук Олеся Петрівна КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛІСТИКИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	653
Подобний Олександр Олександрович, Єрусланова Тетяна Геннадіївна ОКРЕМІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ	655
Самойленко Олена Анатоліївна, Щербак Ірина Анатоліївна ДО ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	657
Цехан Дмитро Миколайович, Єлхін Олексій Володимирович ЗЛОЧИННІ УГРУПОВАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНІ АГЕНТИ: АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ОПЕРАЦІЙНИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ	660

4. Chainalysis Crypto Crime Report 2023. URL: https://hkibfa.io/wp-content/uploads/2023/02/Crypto_Crime_Report_2023.pdf

5. Foley S., Karlsen J. R., Putnins T. J. Sex, drugs, and bitcoin: how much illegal activity is financed through cryptocurrencies? *Review of Financial Studies*. 2018. vol. 32(5). 63 p.

Ключові слова: штучний інтелект, кіберзлочинність, боротьба зі злочинами, національна безпека, війна.

Keywords: artificial intelligence, cybercrime, crime fighting, national security, war.

Ляховченко Іван Анатолійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

СУД ПРИСЯЖНИХ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Здійснюючи кримінальне провадження, держава повинна забезпечувати баланс між приватними та публічними інтересами. Лише в такий спосіб можна гарантувати досягнення завдань кримінального провадження без ризику необґрунтованого обмеження прав учасників кримінального процесу. Відповідно, за для гарантування цих прав держава намагається імплементувати якомога більше правових інститутів, метою яких є забезпечення гуманізації кримінальної процесуальної діяльності. Одним з таких інститутів і є суд присяжних.

Вчені зазначають, що суд присяжних є колегією громадян, незалежною від професійних суддів, яка формується з осіб, що добре обізнані з умовами життя у своєму регіоні та особливостями соціального середовища, яке вони представляють. Завдяки цьому присяжні мають змогу об'єктивно оцінити наявність або відсутність вини особи у вчиненні кримінального правопорушення та винести справедливе рішення. В Україні суд присяжних функціонує як колегіальний орган, що складається з двох професійних суддів і трьох присяжних, і діє при місцевому (окружному) загальному суді першої інстанції. За клопотанням обвинуваченого він розглядає кримінальні провадження щодо злочинів, за які передбачене покарання у вигляді довічного позбавлення волі. Усі учасники такого суду спільно ухвалюють рішення з усіх питань, що виникають під час судового розгляду, за винятком питань, передбачених частиною третьою статті 331 КПК України [1, с. 17].

На думку В. Г. Шишленка, оскільки саме присяжним належить повноваження встановлювати факт вчинення діяння та винуватість підсудного, інституція суду присяжних повинна відповідати низці принципів ознак. Зокрема, йдеться про чітке розмежування повноважень між професійними суддями та присяжними; організаційну автономію колегії присяжних щодо суддівського складу; відсутність юридичної відповідальності присяжних за прийняте рішення; не-

можливість апеляційного оскарження винесеного вироку. При цьому касаційне скасування вироку суду присяжних допускається лише у разі порушення норм кримінального процесуального законодавства, а наслідком такого скасування має бути призначення нового розгляду справи іншим складом суду присяжних. Отже, присяжні функціонують як незалежна від професійних суддів колегія, основним завданням якої є встановлення фактичних обставин справи та винесення справедливого вердикту [2].

Як вже було зазначено, право на суд присяжних передбачено ч. 3 ст. 31 КПК України, де зазначено, що «кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів, а за клопотанням обвинуваченого – судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних. Кримінальне провадження стосовно кількох обвинувачених розглядається судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, якщо хоча б один з них заявив клопотання про такий розгляд» [3]. Проте дане право (як і більшість інших прав у кримінальному процесі) не є абсолютним та з нього теж можуть бути виключення. Так, відповідно до ч. 10 ст. 615 КПК України, кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів, крім здійснення кримінального провадження у суді, в якому до моменту введення воєнного стану та набрання чинності цією частиною було визначено склад суду за участю присяжних.

В цілому необхідно зазначити, що суди неухильно дотримуються даного правила. Відносно клопотань сторони захисту про здійснення судового розгляду судом присяжних судді зазначають, що «фактично положення ч. 10 ст. 615 КПК України призупинили можливість створення суду присяжних під час воєнного стану та з набранням чинності цією частиною (тобто з 1 травня 2022 року). Оскільки Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022в Україні введено воєнний стан, період якого в подальшому був продовжений згідно зі змістом відповідних нормативних актів, і триває на даний час, в силу приписів ч. 10ст. 615 КПК України, колегія суддів не знаходить підстав для задоволення клопотання та дійшла висновку про подальший розгляд даного кримінального провадження колегіально судом у складі трьох суддів» [4].

Звертаємо увагу, що в даному випадку суд зазначає, що ч. 10 ст. 615 КПК України є спеціальною нормою по відношенню до ст. 31 КПК України, тому вона має застосовуватися на час дії воєнного стану на території України. При цьому важливим уточненням є те, що на відміну від більшості інших положень, які передбачені ст. 615 КПК України, ч. 10 ст. 615 КПК України не передбачає перевірки наявності будь-яких фактичних обставин, які унеможливають розгляд кримінального провадження судом присяжних. В даному випадку достатнім є лише дія воєнного стану на території України. Відповідно, дане правило однаково має застосовуватися на всій території України незалежно від ступеня наближеності

такої території до зони бойових дій. Можна стверджувати, що в такий спосіб законодавець намагається мінімізувати будь-які ризики, які можуть вплинути на результативність кримінального провадження. Дійсно, суд присяжних є досить важливим та дієвим інструментом залучення населення до здійснення правосуддя. В той же час дієвість такого інструменту можна забезпечити лише в тих умовах, на які було розраховане кримінальне процесуальне законодавство з самого його початку.

Список використаних джерел:

1. Щерба В. М., Юхно О. О. Кримінальне провадження в суді присяжних : монографія / за заг. ред. О. О. Юхна. Харків : Панов, 2018. 274 с.
2. Шишленко В. Г. Щодо удосконалення організації та діяльності суду присяжних в Україні. *Форум права*. 2013. № 1. С. 1200–1204.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
4. Ухвала Держинського районного суду м. Харкова від 31.05.2023, справа № 642/1131/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113136655>.

Ключові слова: суд присяжних, воєнний стан, судовий розгляд, кримінальне провадження.
Keywords: jury trial, martial law, trial, criminal proceedings.

Маркіна Анна Валеріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального процесу*

СТАН ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В УКРАЇНІ

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та цифровізації суспільства врегулювання порядку використання інформації в електронній (цифровій) формі як доказу, з метою встановлення фактів та обставин, які є предметом доказування, стає все більш важливим. Це обумовлює необхідність проведення комплексного ґрунтовного аналізу стану законодавчого закріплення в Україні поняття електронних доказів, регулювання порядку їх збору, зберігання та оцінки, з метою виявлення існуючих прогалин та подальших кроків для удосконалення відповідних нормативно-правових норм, що забезпечить ефективність, єдність і сталість практики використання електронних доказів.

Одним із ключових кроків у процесі закріплення поняття електронних доказів в українському законодавстві є прийняття Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03 жовтня 2017 року, які вказані